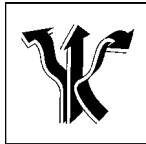

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПСИХОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В МЕДИЦИНІ”
(для спеціалістів)

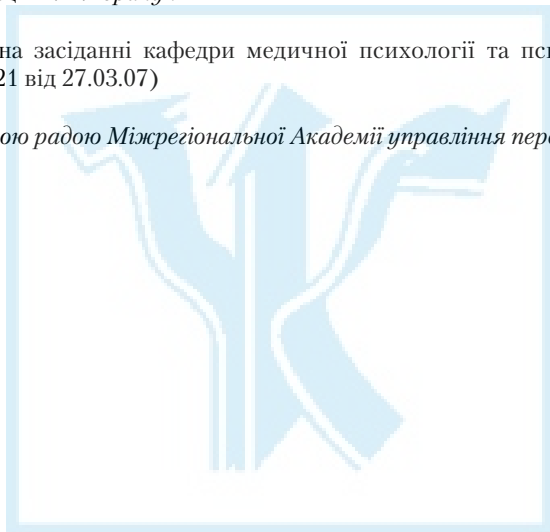
МАУП

Київ 2007

Підготовлено старшим викладачем кафедри медичної психології та психокорекції *В. В. Горачук*

Затверджено на засіданні кафедри медичної психології та психокорекції (протокол № 21 від 27.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Горачук В. В. Навчальна програма дисципліни “Психологія менеджменту в медицині” (для спеціалістів). — К.: МАУП, 2007. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Психологія менеджменту в медицині”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програмою дисципліни “Психологія менеджменту в медицині” передбачено висвітлення основних питань психології управління в галузі охорони здоров’я та надання медичної допомоги населенню України в сучасних суспільно-історичних умовах.

Програма складається з двох модулів: перший висвітлює психологічні особливості процесу управління в медичних закладах різних форм власності, які функціонують в умовах розбудови медичної галузі на ринкових засадах; другий – соціально-психологічні особливості взаємодії менеджера-керівника в системі охорони здоров’я з іншими людьми.

Пошук шляхів і розробка механізмів активізації людського фактора, а також урахування соціально-психологічних особливостей медичного персоналу є важливою умовою підвищення ефективності діяльності керованої системи охорони здоров’я в умовах реформування галузі, спрямованого на її ефективне функціонування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН *дисципліни* **“ПСИХОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В МЕДИЦИНІ”**

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Психологічні особливості процесу управління в медицині
1	Психологічні компоненти управління в системі охорони здоров’я
2	Психологія розробки і прийняття управлінських рішень керівником-менеджером системи охорони здоров’я
3	Психологічні особливості діяльності менеджера медицини при організації та регулюванні процесу виконання управлінських рішень
4	Психологічні компоненти діяльності менеджера медицини при виконанні контролю реалізації управлінських рішень
5	Психологічний портрет менеджера медицини

1	2
6 7 8 9 10	Змістовий модуль II. Соціально-психологічні особливості комунікативної діяльності менеджера медицини Соціально-психологічні особливості управління персоналом медичної галузі (на прикладі керівника медичного закладу) Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах закладів охорони здоров'я Стиль керівництва менеджерів у галузі охорони здоров'я та шляхи його оптимізації Психологія управлінського спілкування менеджера медицини Діяльність керівника в галузі охорони здоров'я та медичної допомоги з попередження та розв'язання конфліктів
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПСИХОЛОГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В МЕДИЦИНІ”

Змістовий модуль I. Психологічні особливості процесу управління в медицині

Тема 1. Психологічні компоненти управління в системі охорони здоров'я

Значення психології як науки для управління психічним розвитком і діяльністю особистості. Менеджмент як діяльність з управління людьми для досягнення поставлених цілей. Універсальний та інтернаціональний характер менеджменту. Менеджер як професійний управліючий у системі охорони здоров'я. Специфіка управління як процесу в системі охорони здоров'я в умовах розбудови економіки на ринкових засадах. Особливості впливу керівника на підлеглих, партнерів та інших людей залежно від форми власності медичних закладів.

Характеристика психологічних компонентів процесу управління в медицині при здійсненні функцій управлінського циклу. Взаємозв'язок психологічних компонентів як умова досягнення поставлених цілей перед керованою системою на прикладі медичних закладів.

Література [4–7; 11]

Тема 2. Психологія розробки і прийняття управлінських рішень керівником-менеджером системи охорони здоров'я

Прийняття управлінського рішення як невід'ємна складова діяльності керівника будь-якого рангу в системі охорони здоров'я. Етапи діяльності керівника медичного закладу у процесі прийняття рішення. Типи рішень, які найчастіше приймаються керівниками медичної галузі. Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на вибір управлінського рішення. Психологічні вимоги до управлінських рішень. Колегіальні моделі прийняття управлінських рішень у медичній практиці.

Література [4; 6; 7; 9; 11]

Тема 3. Психологічні особливості діяльності менеджера медицини при організації та регулюванні процесу виконання управлінських рішень

Організація та регулювання в системі охорони здоров'я як функції, спрямовані на реалізацію управлінського рішення. Основні етапи процесу організації: осмислення завдання, підбір виконавців, розподіл завдань між ними, інструктаж про порядок виконання. Делегування повноважень як раціональний спосіб організації управлінської праці. Основні правила делегування. Лінійні й штабні повноваження в управлінні системою охорони здоров'я: по вертикалі та горизонталі. Типові причини нездатності керівників до делегування повноважень (за Ньюменом). Психологічні бар'єри процесу делегування з боку підлеглих. Згуртованість колективу і керівника медичного закладу як умова і показник успіху організаторської діяльності менеджера в медицині. Основні види регулюючих заходів при реалізації управлінського рішення керівника медичного закладу.

Література [4; 6; 7; 9; 12]

Тема 4. Психологічні компоненти діяльності менеджера медицини при виконанні контролю реалізації управлінських рішень

Значення контролю у процесі управління в медицині як функції “зворотного зв'язку” при реалізації управлінського рішення. Види контролю в управлінській практиці керівника закладу охорони здоров'я. Компоненти процесу контролю: облік, звітність, планування, регламентація, аналіз, розробка висновків і пропозицій. Недоліки

контролю в сучасній практиці управління в медичній галузі. Емоційні та мотиваційні особливості процесу контролю в медичній практиці. Типи реагування особистості на контроль. Психологічні умови зняття негативного впливу контролю на особистість.

Література [2; 4; 6; 7; 9; 12]

Тема 5. Психологічний портрет менеджера медицини

Менеджер медицини як керівник, який володіє знаннями особливостей людської психології, здатний до мотивації підлеглих. Поняття “лідер” і “менеджер” у медицині. Типи лідерів. “Господарчий тип” керівника і сучасна модель менеджера в системі охорони здоров’я. Психограма керівника закладу охорони здоров’я. Соціально-психологічні вимоги до менеджера в медицині. Імідж керівника медичного закладу. Статевікові особливості керівників медичних закладів у сучасних умовах і врахування цих особливостей при доборі управлінських кадрів.

Література [2; 4; 6; 7; 9; 11–13]

Змістовий модуль II. Соціально-психологічні особливості комунікативної діяльності менеджера медицини

Тема 6. Соціально-психологічні особливості управління персоналом медичної галузі (на прикладі керівника медичного закладу)

Соціально-психологічні функції як постійні завдання, що виникають перед керівником закладу охорони здоров’я у процесі взаємодії з підлеглими, керівництвом і партнерами. Використання соціально-психологічних функцій у процесі управління персоналом: цільова орієнтація колективу, його активізація, інтеграція, професійне навчання. Роль переконання, навіювання, наслідування, активізації, інтеграції колективу медичного закладу в досягненні поставлених перед колективом завдань. Значення особистого прикладу керівника в активізації роботи членів колективу.

Література [7; 10; 12; 13]

Тема 7. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах закладів охорони здоров'я

Сприятливий соціально-психологічний клімат у колективах медичних закладів — один з факторів успішного функціонування медичної галузі. Структура соціально-психологічного клімату за Б. Паригінім. Компоненти сприятливого соціально-психологічного клімату в медичному колективі. Об'єктивні і суб'єктивні показники сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах медичних закладів. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату в колективі медичних працівників, залежність дії цих факторів від типу власності медичних закладів на сучасному етапі. Шляхи досягнення і вдосконалення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах медичних закладів.

Література [3; 8; 12; 13]

Тема 8. Стиль керівництва менеджерів у галузі охорони здоров'я та шляхи його оптимізації

Стилі керівництва в закладах медичної галузі. Формування індивідуального стилю керівництва з урахуванням психофізіологічних особливостей керівника і вимог управлінської діяльності. Фактори формування стилю керівництва. Ознаки стилю, які виявляються при виконанні управлінських функцій. Поєднання стилів керівництва залежно від управлінської ситуації — об'єктивна ознака професійного рівня керівника-менеджера в медицині. Шляхи оптимізації стилю керівництва колективами медичних закладів.

Література [2; 3; 10]

Тема 9. Психологія управлінського спілкування менеджера медицини

Поняття “управлінського спілкування” в медичній практиці. Структура і функції управлінського спілкування, умови підвищення його ефективності. Використання соціально-психологічних механізмів впливу в процесі управлінського спілкування.

Емоційний компонент управлінського спілкування, вплив особистих взаємовідносин з підлеглими на сприйняття ними інформації від керівника медичного закладу. Психологічні прийоми формування атракції. Культура управлінського спілкування, її особливості залежно від ієрархічного рівня управління в закладах охорони здоров'я.

Література [1; 3; 7; 13]

Тема 10. Діяльність керівника в галузі охорони здоров'я та медичної допомоги з попередження та розв'язання конфліктів

Конфлікт і конфліктна ситуація в колективах закладів медичної галузі. Структура і динаміка конфлікту, класифікація конфліктів. Причини конфліктів, типові для закладів медицини різних форм власності в сучасних умовах. Функції конфлікту як позитивного фактора в розвитку колективу медпрацівників. Можливості управління конфліктами у медичному закладі, його етапи. Роль особистих та якостей керівника у попередженні та розв'язанні конфліктів.

Література [2; 3; 5; 8; 9; 12]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

З метою контролю засвоєння знань студентами з дисципліни “Психологія менеджменту в медицині” навчальним планом передбачено виконання контрольної роботи у формі реферату і складання комплексного заліку (екзаменаційного іспиту).

Мета контрольної роботи з психології медичної праці — визначити рівень засвоєння студентами основних положень і зв'язків психології менеджменту в медицині, методів колективного вироблення управлінських рішень в медицині, психологічних особливостей організаційної функції менеджера медицини, психологічних особливостей регулюючої діяльності менеджера медицини.

Номер варіанта контрольної роботи для кожного студента визначає викладач.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Особливості менеджменту в медицині в умовах розбудови галузі на засадах ринкової економіки.
2. Психологічні компоненти процесу управління в системі охорони здоров'я та медичної допомоги населенню.
3. Психологічні компоненти розробки і прийняття управлінських рішень у процесі управління закладами охорони здоров'я та надання медичної допомоги.
4. Методи колективного вироблення управлінських рішень у медицині.
5. Психологічні особливості організаційної функції менеджера медицини.

6. Психологічні особливості регулюючої діяльності менеджера медицини.
7. Психологічні компоненти контролюючої функції менеджера медицини.
8. Менеджер медицини як керівник і лідер.
9. Психограма менеджера (керівника) в системі охорони здоров'я.
10. Імідж керівника закладу охорони здоров'я.
11. Статевікові особливості керівників медичних закладів у сучасних умовах.
12. Соціально-психологічні особливості функції управління персоналом медичного закладу.
13. Значення особистого прикладу керівника системи охорони здоров'я в ефективності управління персоналом медичного закладу.
14. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах закладів охорони здоров'я.
15. Шляхи досягнення і вдосконалення сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах медичної галузі.
16. Психологічні компоненти сприятливого соціально-психологічного клімату в колективах медичних працівників.
17. Стиль управління менеджерів у галузі охорони здоров'я та шляхи його оптимізації.
18. Фактори формування стилю управління в галузі охорони здоров'я.
19. Психологія управлінського спілкування менеджера медицини.
20. Використання соціально-психологічних механізмів впливу на процес управлінського спілкування в системі охорони здоров'я.
21. Культура управлінського спілкування, її особливості залежно від ієрархічного рівня управління в закладах охорони здоров'я.
22. Конфлікт і конфліктна ситуація в колективах закладів медичної галузі.
23. Структура і динаміка конфлікту, класифікація конфліктів. Причини конфліктів, типові для закладів медицини різних форм власності в сучасних умовах.
24. Функції конфлікту як позитивного фактора розвитку колективу медпрацівників.
25. Можливості управління конфліктами у медичному закладі, його етапи.

26. Роль особистих якостей керівника в галузі охорони здоров'я в попередженні та розв'язанні конфліктів.
27. Специфіка управління як процесу в системі охорони здоров'я в умовах розбудови економіки країни на ринкових засадах.
28. Особливості впливу керівника галузі охорони здоров'я та медичної допомоги на підлеглих, партнерів та інших людей залежно від типу власності медичних закладів.
29. Менеджер медицини як керівник, який володіє знаннями особливостей людської психології, здатний до мотивації підлеглих.
30. Поняття “лідер” і “менеджер” в медицині. “Господарчий тип” керівника і сучасна модель менеджера в системі охорони здоров'я.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття про менеджмент в медицині. Психологічна сутність процесу управління в системі охорони здоров'я.
2. Психологічні компоненти управління як процесу: загальна характеристика.
3. Діагностичний компонент у роботі менеджера медицини.
4. Зміст прогностичної діяльності менеджера медицини.
5. Проектувальний компонент управлінської діяльності менеджера системи охорони здоров'я.
6. Координаційно-регулюючий компонент функції управління: його завдання і структура.
7. Комунікативний компонент у структурі менеджменту охорони здоров'я.
8. Мотиваційний компонент та його роль у забезпеченні ефективності управління в галузі охорони здоров'я і медичної допомоги населенню.
9. Психологічні особливості процесу контролю: порівняльно-оціночний компонент в управлінні колективом.
10. Сутність гностичного компонента управління: компетентність менеджера персоналу.
11. Психологічні особливості розробки та прийняття управлінських рішень у медичній практиці.
12. Психологічні методи розробки управлінських рішень у медицині: структура, ефективність (“брейн-стормінг”, “синектика”, дискусія тощо).

13. Об'єктивні та суб'єктивні фактори, що впливають на розробку і прийняття управлінських рішень у галузі охорони здоров'я.
14. Структура організаторської діяльності менеджера медицини.
15. Психологічні аспекти делегування повноважень у процесі організації виконання управлінського рішення. Лінійні та штабні повноваження в закладах різного типу власності галузі охорони здоров'я.
16. Контроль як функція управління в медицині, типи реагування підлеглих на контроль.
17. Психологічні умови підвищення ефективності контролю в управлінні персоналом медичних закладів.
18. Психологічні вимоги до особистості менеджера медицини. Менеджер як керівник і лідер трудового колективу медичного закладу.
19. Соціально-психологічні функції керівника медичного закладу.
20. Соціально-психологічний клімат у колективі медичного закладу та його структура.
21. Показники соціально-психологічного клімату у закладі охорони здоров'я.
22. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату в трудовому колективі медичних працівників.
23. Шляхи формування сприятливого соціально-психологічного клімату в закладах охорони здоров'я і медичної допомоги населенню.
24. Психологічна сутність поняття "стиль керівництва".
25. Характеристика факторів формування стилю керівництва в медичній галузі.
26. Класифікація стилів у менеджменті медицини: переваги і недоліки кожного стилю.
27. Шляхи оптимізації стилю керівництва в галузі охорони здоров'я.
28. Управлінське спілкування: загальні поняття.
29. Умови досягнення успіху в управлінському спілкуванні менеджера медицини.
30. Психологічні прийоми формування атракції: аналіз психологічних механізмів і доцільності застосування в менеджменті медичних закладів.
31. Психологічні особливості формування розпорядження керівника медичного закладу.

32. Поняття конфлікту і конфліктної ситуації в менеджменті медицини.
33. Структура конфлікту в колективах медичних працівників.
34. Функції конфлікту в колективах медичних працівників.
35. Класифікація конфліктів.
36. Причини конфліктів у трудових колективах медичної галузі.
37. Шляхи діагностування, попередження і розв'язання конфліктів у трудових колективах медичної галузі.
38. Культура управлінського спілкування в медичній галузі.
39. Функції управління менеджера медицини.
40. Шляхи підвищення мотивації до праці в галузі охорони здоров'я: психологічний аспект.
41. Психологічні умови вдосконалення управлінського спілкування в галузі охорони здоров'я.
42. Атракція та психологічні прийоми її формування.
43. Психолого-етичні вимоги до здійснення управлінського спілкування
44. Основні напрями згуртування колективу медичного закладу.
45. Психологічні вимоги до управлінських рішень керівника галузі охорони здоров'я.
46. Управлінське рішення як вольовий акт.
47. Чинники, які впливають на розробку і прийняття управлінських рішень.
48. Основні етапи процесу організації виконання управлінського рішення.
49. Лінійні і штабні повноваження в управлінській практиці керівника охорони здоров'я.
50. Психологічні бар'єри делегування повноважень у роботі менеджера медицини.
51. Психологічні вимоги до менеджера медицини, який контролює діяльність співробітників.
52. Вплив контролюючої діяльності на керівника охорони здоров'я.
53. Професіограма і психограма менеджера медицини.
54. Психологічні вимоги до інтелектуальних якостей менеджера медицини.
55. Проблема лідерства в управлінській психології.
56. Характеристика психологічних якостей менеджера медицини як організатора.
57. Психофізичні вимоги до менеджера медицини.

58. Типи лідерів у галузі охорони здоров'я та медичної допомоги населенню.
59. Характеристика професійно важливих якостей менеджера медицини.
60. Вимоги до емоційно-вольової сфери особистості менеджера медицини.
61. Соціально-психологічні якості менеджера медичної галузі.
62. Гендерні особливості менеджерів у медицині.
63. Об'єктивна необхідність спеціальної професійної підготовки менеджерів медицини.
64. Соціально-психологічні методи в роботі менеджера медицини.
65. Соціально-психологічні механізми впливу на людей у діяльності менеджера медицини.
66. Структура соціально-психологічного клімату в колективі медичного закладу.
67. Риси сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі медичного закладу.
68. Авторитарний стиль керівництва: характеристика, позитивні риси, недоліки.
69. Демократичний стиль керівництва: характеристика, позитивні риси, недоліки.
70. Ліберальний стиль керівництва: характеристика, позитивні риси, недоліки.
71. Параметри визначення стилю керівництва в роботі менеджера медицини.
72. Об'єктивні чинники формування стилю керівництва.
73. Суб'єктивні чинники формування стилю керівництва.
74. Можливості застосування окремих видів стилю керівництва в діяльності менеджера.
75. Соціально-психологічні методи в діяльності менеджера з попередження конфліктів у медичних закладах.
76. Можливості та етапи управління конфліктом з боку менеджера медицини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Андреева Г. М.* Социальная психология. — М., 1980.
2. *Аксененко Ю. Н. и др.* Социология и психология управления. — Ростов н/д: Феникс, 2001.

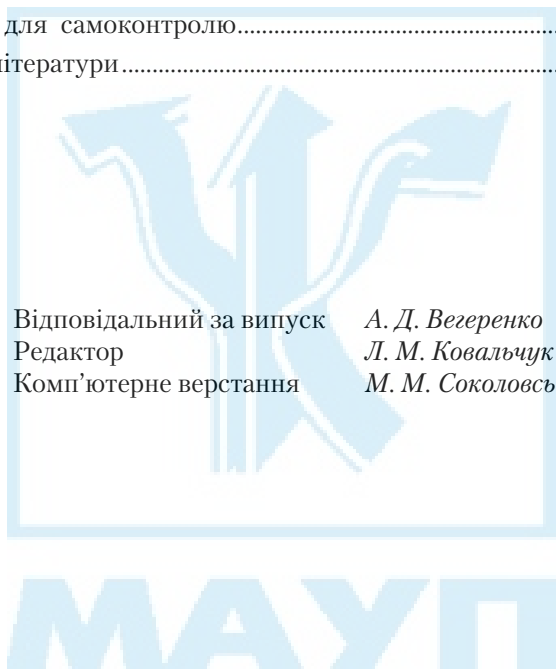
3. *Журавель В. І. та ін.* Керівник і підлеглі, або службово-посадові взаємини. — Ужгород, 1997.
4. *Журавель В. І.* Основы менеджмента в системе здравоохранения. — К., 1994.
5. *Максименко С. Д., Соловієнко В. О.* Загальна психологія. — К., 2001.
6. *Криштопа Б. П.* Медична допомога і ринок: проблеми менеджменту. — К., 1996.

Додаткова

7. *Криштопа Б. П., Андреева И. М.* Менеджер в здравоохранении. — К., 1995.
8. *Парыгин Б. Д.* Социально-психологический климат коллектива. — М., 1991.
9. *Психология управления. Лекции: Учеб. пособие.* — М., 2001.
10. *Свеницкий А. Л.* Социальная психология управления. — Л., 1986.
11. *Тверический журнал психиатрии.* — 1999. — № 4.
12. *Шакуров Р. Х.* Социально-психологические основы управления: руководитель и педагогический коллектив. — М., 1992.
13. *Шарухин А. П.* Психология менеджмента: Учеб. пособие. — М.: Речь, 2005.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Психологія менеджменту в медицині”	3
Зміст дисципліни “Психологія менеджменту в медицині”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	8
Теми контрольних робіт	8
Питання для самоконтролю.....	10
Список літератури.....	13

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Л. М. Ковальчук*
Комп'ютерне верстання *М. М. Соколовська*

Зам. № ВКЦ-3013

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП